

*Theme of the issue “Architectural education – discourses of tradition and innovation”
Žurnalo numerio tema „Architektūros mokymas – tradicijų ir naujovių diskursai“*

ARCHITEKTŪROS STUDIJOS KTU: TIKSLAI, METODAI, REZULTATAI

Kęstutis Zaleckis^a, Jūratė Kamičaitytė-Virbašienė^b

Architektūros ir kraštovarkos katedra, Kauno technologijos universitetas,

Studentų g. 48, 51367 Kaunas, Lietuva

El. paštas: ^akestutis.zaleckis@ktu.lt (korespondencijos autorius); ^bjurate.kamicaityte@ktu.lt

Įteikta 2013 10 23; priimta 2013 11 22

Santrauka. Per daugiau kaip dvidešimt nepriklausomybės metų įvyko nemažai radikalių ir staigių pokyčių visuomenės gyvenime. Aukštojo mokslo sritis taip pat nėra išimtis. 11 Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB punktų nusako siekiamus architektūros studijų rezultatus. Minėtų rezultatų kontekste per pastaruosius dešimt metų studijų kokybei ir mokymo metodams kyla įvairūs iššūkiai: studijų proceso didesnio lankstumo poreikis siekiant ugdyti specifinius įgūdžius bei reguluoti į skirtingus besimokančių asmenų poreikius, studentų motyvacijos stoka studijų pradžioje, individualizmas ir komandinio darbo gebėjimų, analitinių ir realios situacijos vertinimo įgūdžių trūkumas, būtinybė nuolatos vystyti erdvinį mąstymą ir meninius gebėjimus, profesinės atsakomybės stoka bei architekto vaidmens visuomenėje nesuvokimas ir kt. Stebint ir vertinant studijų proceso kokybės pokyčius Kauno technologijos universitete galima teigti, kad ir nedideli studijų programos ir metodų patobulinimai gali lemti efektyvų minėtų problemų sprendimą. Meninių gebėjimų ir erdvinio mąstymo ugdymas, į problemos sprendimą orientuotas mokymas, papildomos užduotys, palankios darbai ir mokymuisi atmosferos sukūrimas, tarptautiniai studentų mainai, mokslinių tyrimų ir projektavimo integracija ir kt. suteikia studijų programai trūkstamo lankstumo ir leidžia operatyviai spręsti įvairias problemas, kylančias studijų procese: panaikinti studentų pradinį gebėjimų skirtumus, didinti studentų motyvaciją ieškoti kontekstualių, kokybiškų ir įdomių sprendimų, didinti profesinę atsakomybę, ugdyti gebėjimus dirbti įvairiuose kultūrinuose kontekstuose ir kt.

Reikšminiai žodžiai: Kauno technologijos universitetas, architektūros studijos, metodai.

Nuoroda į šį straipsnį: Zaleckis, K.; Kamičaitytė-Virbašienė, J. 2013. Architektūros studijos KTU: tikslai, metodai, rezultatai, *Journal of Architecture and Urbanism* 37(4): 248–256.

Įvadas

Architektūros studijų Kauno mieste tradicija siekia XX a. pradžią. 1920 m. laikinojoje sostinėje buvo įsteigti Aukštieji kursai. Jau šiuose kursuose Technikos skyriaus statybos paskaitų ciklo programoje buvo dėstomos architektūros dalykų įvadinės paskaitos. Architektūros katedra, kaip atskiras vienetas, pirmą kartą minima 1922 m. kovo 24 d. patvirtintame Lietuvos universiteto statute. Architektūros studijos Kaune vyko tiek tarpukario laikotarpiu, tiek pokario metais iki 1971 m. Iki 1940 m. architektūros studijos vyko Lietuvos (Vytauto Didžiojo) universiteto Technikos fakultete. Iki 1932 m. Architektūros katedros tikslas buvo rengti statybos inžinierius. 1932 m. gegužės 4 d. Vytauto Didžiojo fakulteto Taryba patvirtino naujus architektūros katedros mokymo planus, papildydama juos miestų planavimo

kursu. 1944–1950 m. architektūros studijos buvo tęsiamos Kauno universiteto Statybos, vėliau Architektūros fakultetuose. 1951 m. universiteto techniškos pakraipos fakultetų bazėje buvo įsteigtas Kauno politechnikos institutas. Reformos metu Architektūros fakultetas buvo sujungtas su Statybos fakultetu. 1971 m. architektūros studijos buvo perkeltos į Vilniuje įkurtą Vilniaus inžinerinį statybos institutą.

Kauno technologijos universiteto architektūros ir kraštovarkos katedra yra siejama su architektūros studijų atkūrimu Kaune. Atkūrus šalies nepriklausomybę, Kauno technologijos universitetas, bendradarbiaudamas su Architektūros ir statybos institute dirbančiais architektūros ir teritorijų planavimo specialistais, ėmėsi iniciatyvos Kaune atkurti architektūrą rengimą.

1993 m. buvo sudaryta Mokslo grupė architektūros specialybei atkurti. Tais pačiais metais konkurso tvarka Statybos fakultete buvo priimta pirmoji architektūros specialybės 20 studentų grupė. 1995 m. birželio 23 d. buvo atkurta ir Architektūros katedra. Atsižvelgiant į katedros pradėtas kompleksines kraštovarkos studijas, ji netrukus buvo pavadinta Architektūros ir kraštovarkos katedra. 2008 m. KTU Statybos ir architektūros fakultete, Architektūros ir kraštovarkos katedroje dirbo tarptautinė architektūros ekspertų grupė. Penki ekspertai iš įvairių Europos šalių, vadovaujami Graikijos atvirojo universiteto viceprezidento ir aukštojo mokslo kokybės vertinimo agentūros prezidento architektūros profesoriaus Spyros Amourgio, atliko išsamų Lietuvos architektūros krypties studijų programų auditą. Jie taip pat vertino VGTU, KTU, VDA architektūros programas. Remdamasi tarptautinių ekspertų rekomendacijomis Švietimo ir mokslo ministerijos studijų kokybės vertinimo centro taryba paskelbė verdiktą be sąlygų akredituoti KTU Architektūros studijų programas.

Lyginant su kitomis Lietuvos architektūros mokyklomis, Kauno technologijos universiteto architektūros ir kraštovarkos katedra išsiskiria meno ir technologijų dalykų optimaliu balansu, jaukia studijų atmosfera ir glaudžiais studentų bei dėstytojų ryšiais, akademinė žinių ir praktinių įgūdžių integracija, studentų įtraukimu į mokslinę veiklą, universaliu bakalauro studijų profiliu bei mokslinių tyrimų dalies išvystymu magistro studijose. Katedros devizas – kontekstualus bet kokio objekto projektavimas, gerinant gyvenamosios, darbo ir poilsio aplinkos kokybę. Šiuo metu katedroje vykdomos trys studijų programos: rengiami architektūros bakalaurai, architektūros magistrai ir kraštovaizdžio architektūros magistrai. Nuo 1997 m. bakalaurai rengiami pagal integruotą kompleksinių studijų programą, pradedant architektūriniu pastatų projektavimu ir baigiant teritorijų planavimu. Magistrai rengiami pagal specializuotąją binarinių studijų programą, gilinant mokslo žinias bei tobulinant profesinius įgūdžius ir keliant architektūros, paveldosaugos ir kraštovarkos kvalifikaciją.

Per daugiau kaip dvidešimt nepriklausomybės metų įvyko nemažai radikalių ir staigių pokyčių visuomenės gyvenime. Aukštojo mokslo sritis taip pat nėra išimtis: Bolonijos sistemos realizacija, nauji mokymo metodai ir ideologijos, naujos technologinės galimybės, studentų pradinių gebėjimų ir poreikių kaita ir kt.

11 Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB (Europos Parlamento ... 2005) punktu nusako siekiamus architektūros studijų rezultatus. Minėtų rezultatų kontekste per pastaruosius dešimt metų studijų kokybei ir mokymo metodams kyla įvairūs iššūkiai: studijų proceso didesnio lankstumo poreikis siekiant ugdyti specifinius įgūdžius, būtinus archi-

tektui (pvz., kūrybiškumo lavinimas); laiko trūkumas (ypač architektūrinio projektavimo dalykų studijose), studentų motyvacijos stoka studijų pradžioje, individualizmas ir komandinio darbo gebėjimų trūkumas, profesionalių komunikacijos įgūdžių trūkumas studijų pradžioje, analitinių ir realios situacijos vertinimo įgūdžių trūkumas (studentui lengviau suvokti architektūrą tik kaip meną ir „gražią“ formą), būtinybė nuolat ugdyti erdvinį mąstymą ir meninius gebėjimus, profesinės atsakomybės stoka ir architekto vaidmens visuomenėje nesuvokimas ir kt.

Kaip reiktų spręsti šias problemas? Studijų programos stabilumas ir tradicijos sukuria papildomą vertę, tačiau pokyčiai ir nuolatinis programos tobulinimas yra būtini atsižvelgiant į besikeičiančias paradigmą architektūros kūrimo nuostatas (pvz.: ekologizavimo, savitumo išsaugojimo ir stiprinimo, socialinės integracijos, vietos bendruomenių kūrimo ir kt. aktualijas), visuomenės kaip užsakovo poreikius, studentų gebėjimus, darbo rinkos pokyčius, architektūrinio mokymo paradigmos kaitą (nuo mokytojo pavyzdžio per kritinę analizę prie kūrybiškumo skatinimo ir lavinimo) ir kt.

Straipsnio tikslas – apžvelgti minėtų architektūros studijų problemų sprendimo patirtį Kauno technologijos universitete atsižvelgiant į keliamus studijų tikslus, metodus ir rezultatus.

Studijų tikslai

KTU bakalauro studijose siekiama rengti architektus, suteikiant architektūros filosofijos, architektūros istorijos ir teorijos, paveldosaugos, menotyros, architektūros kompozicijos, urbanistikos, statybinių konstrukcijų ir medžiagotyros, aplinkosaugos ir aplinkotvarkos žinių, taip pat suteikiant pastatų bei urbanistinių kompleksų projektavimo ir teritorijų planavimo įgūdžių; ugdant gebėjimus analizuoti projektuojamo objekto ir aplinkos ryšius.

Studijų programos tikslai ir rezultatai formuojami remiantis:

- Universiteto misija, kuri yra – kokybiškas aukštasis išsilavinimas, mokslinė, kultūrinė ir šviečiamoji veikla, sudarantys prielaidas tenkinti šalies ūkio ir kultūros reikmes sparčios kaitos ir didėjančios konkurencijos sąlygomis, kurti informacinę ir žinių visuomenę, pasiekti šalies intelektualinio potencialo tarptautinį pripažinimą. Strateginis tikslas – rengti aukščiausios kvalifikacijos specialistus, plėtoti mokslinę kompetenciją ir tenkinti šalies ūkio poreikius naujiems produktams ir technologijoms kurti, inovacijoms diegti. Architektūros studijos skirtos ne tik profesiniams įgūdžiams, bet ir bendrai erudicijai ugdyti.

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 657 „Dėl Lietuvos Respublikos architektūros politikos kryptį įgyvendinimo 2006–2010 metų priemonių patvirtinimo“, patvirtintu 2006 m. liepos 3 d. (Dėl LR architektūros politikos ... 2006). Nutarime teigiama, kad yra būtina „Perkelti Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. rugsėjo 7 d. direktyvą 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo į nacionalinę teisę“.
- Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. rugsėjo 7 d. direktyvos 2005/36/EB 46 straipsniu, nusakantiu, ką turi gebėti atlikti architektas (Europos Parlamento ... 2005).
- Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. V-501 dėl profesinio ir universitetinio bakalauro studijų skirtumo (Dėl laipsnį suteikiančių ... 2010).
- UNESCO Pasaulio paveldo komiteto rekomendacijomis bei tarptautinėmis konvencijomis dėl aplinkos kokybės specialistų rengimo ir integruotos aplinkotvarkos skatinimo.
- Lietuvos Respublikos bendraisiais reikalavimais studijų programoms, patvirtintais Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-1551 (Dėl bendrųjų reikalavimų ... 2005).
- Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo; saugomų teritorijų; nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir kitais įstatymais (LR teritorijų planavimo ... 2004, LR nekilnojamojo ... 2004, LR saugomų teritorijų ... 2001).
- Užsienio universitetų, Europos architektūrinio mokymo asociacijos narių (EAAE) patyrimu bei programomis rengiant architektūros specialistus.
- KTU Statybos ir architektūros fakulteto mokslinio ir KTU pedagoginio personalo siūlymais bei studentų pageidavimais.
- Darbdavių nuomone.

Architektūros pagrindinių studijų programos tikslas: parengti aktyvų ir verslų architektą, turintį teorinių žinių ir praktinių gebėjimų, reikalingų rengti kontekstualius architektūrinius pastatų, urbanistinius, kraštovaizdžio projektus; gebantį dirbti architektūrinio projektavimo ir teritorijų planavimo specialistų grupėse; gebantį efektyviai bendrauti gimtąja ir užsienio kalba, bendradarbiauti, priimti, analizuoti ir realizuoti sprendimus profesinėje veikloje, turintį mokymosi visą gyvenimą įgūdžių, prisitaikant prie nuolat kintančių aplinkos sąlygų, gebantį priimti profesinius iššūkius, o sunkumus paversti galimybėmis. Studentai įgyja perkeliamųjų gebėjimų, kurie jiems leidžia keičiantis aplinkybėms naujai interpretuoti save ir savo kaip architekto veiklą. Katedra siekia ugdyti iniciatyvias, drąsias, kūrybingas, kritiškai mąstančias, lanksčias

asmenybes, pasirengusias visą aktyvų profesinį gyvenimą realizuoti savo kūrybines pastangas įvertinant laiko ir erdvės dimensijas.

Antrosios pakopos architektūros studijų tikslas ne tik pagilinti menotyros, architektūrologijos, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir kt. žinias, bet ir suteikti architektūros mokslinių tyrimų įgūdžių bei gebėjimų mokslo žiniomis pagrįsti savo kūrybos idėjas, savarankiškai atlikti mokslinius tiriamuosius darbus. Magistrantai, rengdami savo baigiamąjį darbą, turi įrodyti ir apginti savo originalią intelektualinę poziciją, pagrįstą teorinėmis žiniomis, empiriniais tyrimais ir projektiniais siūlymais. Tyrimai suvokiami kaip būtina darbo dalis, kuriai būtinas metodologinis aiškumas ir tikslingumas, o magistro baigiamasis darbas vertinamas daugiau ne kaip architektūros kūrinys, o kaip darbas, kurio vertė glūdi išsamiuose tyrimuose, pagrįstuose architektūriniais sprendimais ir bendru intelektualiniu potencialu.

Studijų metodai ir rezultatai

Pagrindinis KTU studijų sistemos principas – mokslo ir studijų vienovė bei studijavimo įgūdžių ugdymas, paremtas sistemingu studentų savarankišku darbu. Studijų procesas, studijų dalykai, užduotys studentams ir kt. yra vienos sistemos elementai. Studijų procesui būtinas kompleksišumas reiškia, kad net ir maži pokyčiai gali turėti milžiniškas pasekmes visai sistemai. Tokio požiūrio padarinys – teikiamas didelis dėmesys „mažiesiems dalykams“: nedideli jau naudojamų studijų metodų patobulinimai, netiesioginės studentų motyvacijos formos, papildomos užduotys ir galimybės savarankiškai tobulėti. Kaip rodo patirtis, šie „maži dalykai“ turi didžiulį potencialą pagerinti architektūros studijų rezultatus.

Netgi turint ribotą laiko kiekį ir pripažįstant neabejotiną žinių apie technologinius architektūros aspektus svarbą, meninių gebėjimų ugdymas yra laikomas pagrindu dešiniajam smegenų pusrutuliu, atsakingam už kūrybą, spalvos, formos pajautimą, intuityvumą ir kt., aktyvuoti. Skiriami du meninio piešimo tikslai: erdvės suvokimo ir formos pajautimo vystymas bei meninės improvizacijos įgūdžių ugdymas. Šiuos tikslus padeda realizuoti tokios užduotys: realių objektų meninis piešimas, pagrindinį dėmesį sutelkiant į tūrio, proporcijų, dalių kompozicijos ir kt. objekto erdvių savybių teisingą pavaizdavimą; meninės improvizacijos naudojant įvairias piešimo technikas. Pastaroji užduotis nėra tiesiogiai susieta su architektūra, tačiau skatina kūrybiškumą bei ugdo studento pasitikėjimą savimi kaip menininku (1 pav.). Pagrindinis šių užduočių tikslas plėtoti studento kūrybinį potencialą, smalsumą ir objekto tūrio savybių suvokimą tobulinant bazinius architekto įgūdžius.

1 pav. Abstrakti tapyba ugdo studento kūrybingumą ir gebėjimą formuluoti idėjas skirtingomis meno kalbomis
Fig. 1. Anstract painting helps to develop creativity and ability to formulate ideas while using different artistic languages

Erdvinis mąstymas yra vienas iš esminių sėkmingo architekto gebėjimų. Studentai, rengdami semestro projektus, visuomet privalo pateikti savo siūlomų sprendinių sumažintus erdvinis modelius – maketus. Semestre rengiami darbiniai maketai (kontekstinės aplinkos, pradinės idėjos, alternatyvių sprendinio variantų ir pan.). Maketo gaminimo rankomis procesas architektūros studijų pradžioje leidžia pajauti projektuojamo objekto erdvinis savybes, jas realizuojant makete. Vėliau maketavimas leidžia studentams patiems patikrinti savo architektūrinių sprendimų teisingumą ir tinkamumą konkrečiai vietai (2 pav.).

Pirmuose semestruose taip pat skiriama laiko abstrakčioms architektūrinėms kompozicijoms kurti. Čia galimi du architektūrinio komponavimo gebėjimų ugdymo būdai: vienas projektas, rengiamas per visą semestrą, arba daug trumpų užduočių. Mūsų mokykla renkasi pastarąjį būdą, nes jis padeda ugdyti architektūrinės kalbos įgūdžius, o ne tik moko pateikti abstraktus komponavimo rezultatus (3 pav.). Pagrindinis dėmesys telkiamas intensyviai nuolatiniam kūrybiniam procesui, o ne tik jo rezultatams pateikti.

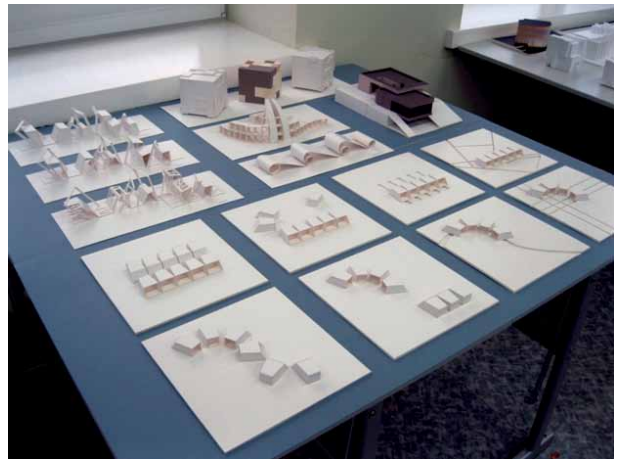
Meninių gebėjimų ir erdvinio mąstymo ugdymas leidžia plėtoti studento kūrybinį potencialą, smalsumą ir objekto bei aplinkos erdvinis savybių suvokimą. Tai pagrindiniai architekto įgūdžiai, labai svarbūs sėkmingai kūrybinei jo veiklai.

Į problemos sprendimą orientuotas mokymas iš esmės nėra naujas architektūros studijose, tačiau net ir nedideli šio metodo patobulinimai gali leisti jį dar efektyviau taikyti architektūros studijose:

- Reali projekto vieta ir privaloma jos esamos būklės analizė akcentuojant problematiką, kylančią iš kon-

2 pav. Maketas yra privaloma kiekvieno semestro projekto dalis
Fig. 2. Model is an obligatory part of each project

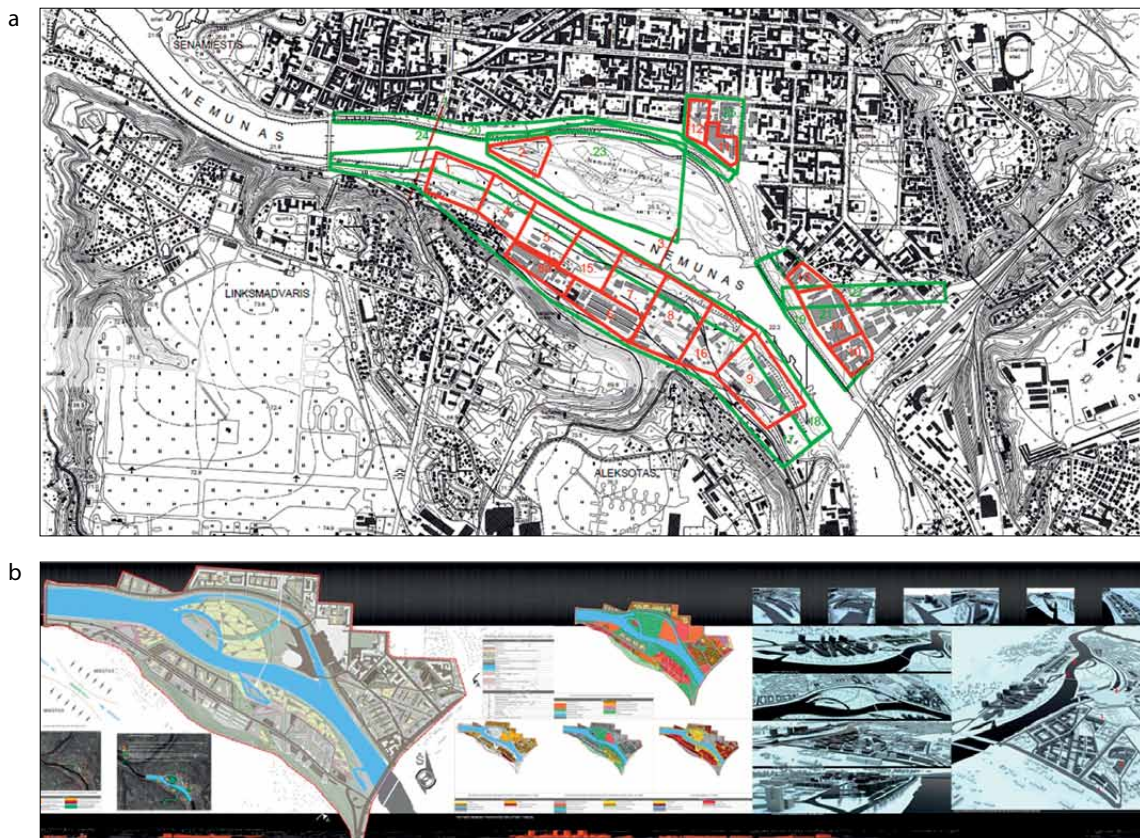
3 pav. Architektūrinės kompozicijos darbai, parengti vieno studento trečiame bakalauro studijų semestre: daug trumpų užduočių padeda ugdyti architektūrinės kalbos įgūdžius
Fig. 3. Tasks of architectural composition made by one student in one semester: many small tasks help to develop skills of architectural articulation

tekstinės aplinkos. Tai leidžia studentams išmokti įvertinti realią situaciją, kurios kompleksiskumo neįmanoma sumodeliuoti uždaroje akademinėje aplinkoje; suvokti vietos problemų ir potencialo įvairiapusiškumą ir būtinybę jį atsizvelgti, norint sukurti kokybišką architektūrinį atsaką; argumentuoti savo sprendimus.

- Architektūrinio projektavimo ir statybinių konstrukcijų dalykų integracija. Vienalaikis statybinių konstrukcijų ir architektūrinio projektavimo dalykų mokymas leidžia pasiekti geresnių abiejų dalykų studijų rezultatų.
- Teritorijų planavimo ir bakalauro studijų baigiamojo darbo integracija. Septintajame semestre studentai rengia bendrąjį arba specialųjį didelės teritorijos

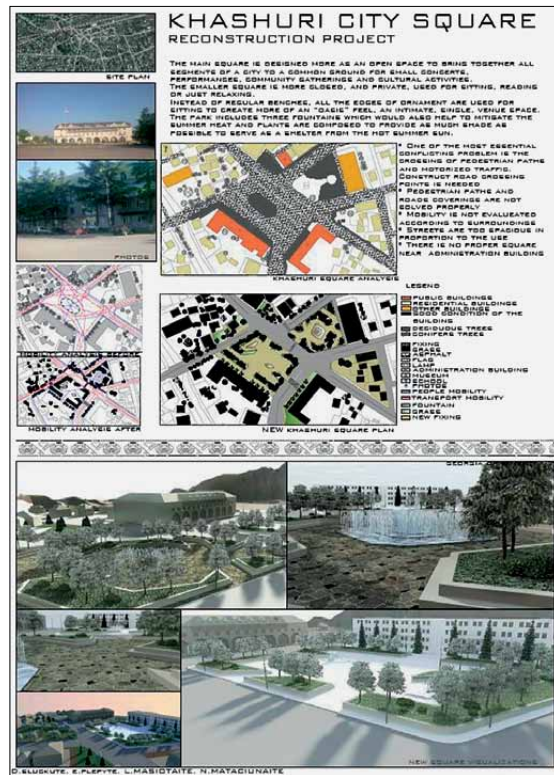
- (pvz., Kauno miesto centrinės dalies, apie 500 ha plo- to) planą. Bakalauro baigiamojo darbo vieta dažnai pasirenkama remiantis ankstesniame semestre parengtu teritorijos planu ir jo sprendiniais. Toks projektavimo tęstinumas didina studentų motyvaciją, atsakomybę ir lemia geresnį baigiamojo bakalauro studijų projekto konteksto suvokimą (4 pav.).
- Praktinės užduotys pateikiamos greta teorinio kurso geresniam teorinių žinių įsisavinimui „ne klausant, o darant“. Galima paminėti du pavyzdžius. Pirmasis – urbanistikos istorija. Be teorinių paskaitų, studentai gauna užduotį parengti tipinio tam tikro laikotarpio miesto architektūrinį eskizą (miesto planas, būdingos perspektyvos, gatvių išklotinės ir kt.). Studentai dirba grupėmis ir taip susipažįsta su miesto struktūra bei analizuoja pagrindinius urbanistinio audinio sandus. Analizuojamos šios miesto struktūrinės dalys ir savybės: transportas ir inžinerinė infrastruktūra, gatvės kultūros ir viešosios erdvės, urbanistiniai generatoriai, miesto teritorijos naudojimo būdai, morfotipai ir kt. Pristatydami savo darbą kolegoms

studentai turi paaiškinti urbanistinės formos ir analizuojamo periodo kultūrinio konteksto (technologinių aspektų, politinės sistemos, socialinės aplinkos ir kt.) ryšius. Dalyko egzaminas susideda iš probleminių klausimų ir studentai, atsakinėdami į juos, gali naudotis įvairiais informacijos šaltiniais. Antrasis pavyzdys – kraštovaizdžio architektūra. Čia taip pat yra praktinės užduotys greta teorinių žinių. Per praktines užduotis studentai susipažįsta su kraštovaizdžio struktūrinėmis dalimis (gamtiniais, antropogeniniais komponentais), jų savybėmis, erdvinėmis charakteristikomis, dirbdami grupėmis rengia konkrečios vietos (fakulteto vidinio kiemelio, miestelio centrinės aikštės ar pan.) tvarkymo koncepcinį projektą, taip įsisavina kraštovaizdžio projektavimo metodinius principus. Ši užduotis didina studentų motyvaciją (rengiami siūlymai realiai vietai tvarkyti, jaučiamas ryšys tarp teorinių paskaitų ir praktinės kraštovaizdžio architekto veiklos) ir padeda geriau suprasti projekto sprendinių ir konkrečios vietos naudotojų poreikių santykį.

4 pav. Bakalauro baigiamojo darbo temos (a), suformuluotos remiantis ankstesniame semestre parengtu teritorijos planu (b)

Fig. 4. Topics of the final bachelor degree project (a) are formulated on the base of the urban project that was prepared in the previous semester

5 pav. Khashuri miestelio Gruzijoje centrinės aikštės rekonstrukcijos siūlymai
 Fig. 5. Proposals for the reconstruction of Khashuri square in Georgia

Papildomos užduotys, neįtrauktos į studijų programą, taip pat labai prisideda prie studijų kokybės gerinimo ir studentų motyvacijos didinimo. Paprastai KTU studentai dalyvauja papildomoje veikloje. Ji yra tokia:

- Vidinės kūrybinės dirbtuvės. Jau keleri metai yra tradicija per semestrą organizuoti bent vienas kūrybines dirbtuves. Kviečiami dalyvauti įvairių kursų studentai. Dirbama grupėmis. Sprendžiamos realios problemos, nagrinėjama konkreti teritorija ir vertinamas jos potencialas. Pastaraisiais mokslo metais kūrybinės dirbtuvės organizuojamos tarptautiniame kontekste (bendradarbiaujama su Rygos technikos universitetu, Leeds'o metropoliniu universitetu ir kt. aukštosiomis mokyklomis). Kūrybinių dirbtuvių temos: KTU studentų miestelio erdvinis formavimas, Kauno zoologijos sodo atgaivinimas, Khashuri miestelio Gruzijoje centrinės aikštės rekonstrukcijos siūlymai (kūrybinės dirbtuvės, organizuotos bendradarbiaujant su LR užsienio reikalų ministerija) (5 pav.), Kauno centro žaliųjų erdvių tvarkymo siūlymai, XIX–XX a. istorijos ir kultūros paveldo panaudojimo ir tvarkymo siūlymai ir pan. Kai kurie iš šių projektų yra realizuojami (6 pav.), o tai savo ruožtu leidžia būsimaam

6 pav. Studentų miestelio rekreacinės erdvės, suprojektuotos studentams
 Fig. 6. Recreational spaces of KTU campus created by students for students

- architektui gyvai išgyventi projekto įgyvendinimo procesą bei kuria papildomą motyvaciją.
- Vidiniai architektūrinių idėjų konkursai, organizuojami padedant socialiniams partneriams.
- Įvairūs kiti architektūrinių idėjų konkursai, kuriuose studentai skatinami dalyvauti universitetui padengiant dalį išlaidų: *East-East, Isover, Archiprix, Schindler Award* ir pan.

7 pav. Bakalauro studijų baigiamasis darbas, eksponuojamas Marijampolės savivaldybėje

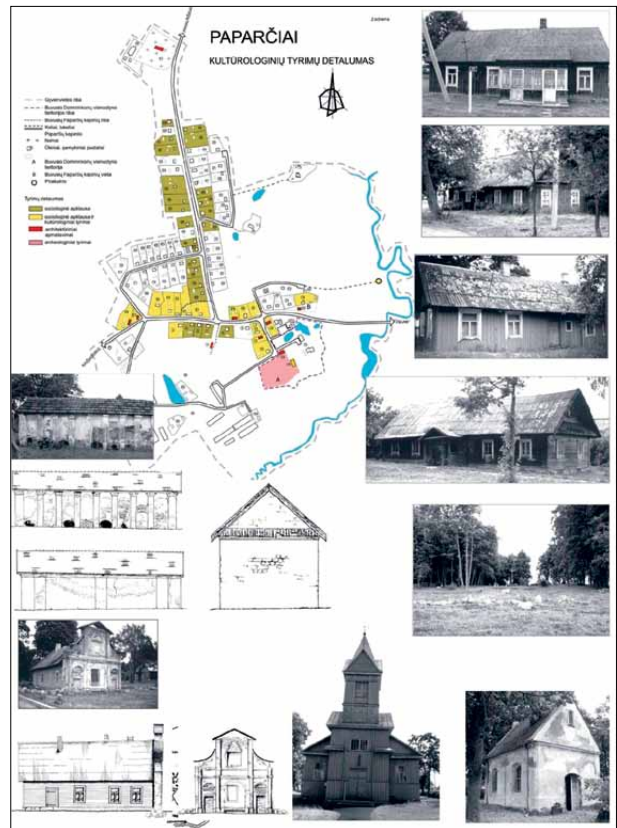
Fig. 7. The exposition of the final bachelor degree project in Marijampole municipality

Palankios darbui ir mokymuisi atmosferos sukūrimas taip pat yra vienas iš svarbių „mažų dalykų“. Stengiamasi sukurti aplinką, kuri skatintų „sveiką“ konkurenciją, motyvaciją, mokymąsi iš kolegų studentų. Tuo tikslu organizuojamos viešos studentų darbų parodos universitete ir neakademiniuose aplinkoje: Kauno miesto ir kitų miestų savivaldybių, Architektų sąjungos patalpose ir kt.; viešas studentų darbų gynimas nuo pat pirmųjų studijų metų; pastaruoju metu bandoma pačius studentus įtraukti į kolegų darbų vertinimo procesą (7 pav.).

Praktika taip pat užima svarbią architektūros studijų proceso dalį. Architektūrinio projektavimo praktikos naudą studentai suvokia labai gerai ir ją atlikti visada pakanka motyvacijos, o architektūrinio apmatavimo ir geodezijos praktika kartais suvokiama kaip nereikalinga ir senamadiška. Siekiant pademonstruoti šios praktikos naudą, ji integruojama su kultūrologinių tyrimų praktika. Studentų darbų pristatymas vietos bendruomenėms ir kitiems suinteresuotiems asmenims tampa svarbiu ir patraukliu praktikos elementu (8 pav.).

Ne mažiau svarbi architektūros studijų dalis yra tarptautiniai studentų mainai. Architektūros studijų programos studentai vyksta studijuoti į Vokietiją, Daniją, Ispaniją, Prancūziją, Lenkiją, Portugaliją ir kt. šalis. Didžiosios daugumos išvykusių studentų atsiliepimai apie įgytą studijų patirtį užsienyje būna teigiami. Studentai užmezga ilgalaikius kontaktus su kolegomis studentais užsienyje. Tai visuomet yra pasakata asmeniniam tobulėjimui ir nauja unikali patirtis, padedanti studentui įgyti gebėjimų, svarbių norint sėkmingai realizuoti savo sprendimus konkurencingoje tarptautinėje rinkoje (9 pav.).

Architektūros magistrantūros studijos orientuotos į mokslinius tyrimus. Siekiant geresnių rezultatų labai

8 pav. Architektūrinio apmatavimo ir geodezijos praktikos rezultatai pristatomi vietos bendruomenėms

Fig. 8. Results of the Practice of Architectural Measurement and Geodesy are presented to the local communities

svarbu ne tik formaliai atlikti tyrimus, bet ir dalyvauti katedroje vykdomoje mokslinėje veikloje, panaudoti tyrimų rezultatus realioms architektūros problemoms spręsti. Tuo tikslu kiekvienam studentui pirmame semestre duodama individuali tiriamojo darbo tema, kuri susijusi su globalių problemų sprendimu lokaliame kontekste. Per tris semestrus studentai įsisavina pagrindinius tyrimų metodus: loginę indukciją, dedukciją, analogiją, lyginamąją, aprašomąją, grafinę, matematinę, statistinę analizę, kai kuriuos sociologinių tyrimų metodus, eksperimentinį projektavimą ir kt. Tema nagrinėjama 2 metus. Tai leidžia geriau įsisavinti tyrimų metodus ir juos taikyti projektavimo uždaviniams spręsti. Studentai taip pat dalyvauja ir katedroje vykdomuose mokslo projektuose, atlieka tyrimus, apdoroja jų rezultatus. Paminėtini projektai: priklausomybės tarp gyventojų saugumo ir urbanistinės struktūros erdvių charakteristikų tyrimai, karinio paveldo panaudojimo visuomenės poreikiams galimybių tyrimai ir kt. Dažnai kaip mokslo projektų rezultatas rengiamos bendros publikacijos. Magistrantams ir doktorantams organizuojamos mokslinės konferencijos, kurios yra tarsi diskusijų formumai jaunesiems tyrėjams.

9 pav. Parko tvarkymo siūlymai, parengti KTU studentų dalyvaujant mainų programoje Valensijos politechnikos universitete

Fig. 9. Proposal for re-arrangement of park in Valencia werer prepared by KTU students while participating in the exchange programme

Išvados

1. Architektūros studijoms būtinas sisteminis pasaulio suvokimas (pastatas integruojamas į kontekstinę aplinką, pastato sklypas – dar į platesnį kontekstą, miesto dalis planuojama miesto visumos kontekste ir t. t.) bei mokslo ir meno integracija. Čia nėra nereikšmingų detalių – net ir nedidelis sistemos dalies ar ryšio pakeitimas gali lemti tolesnius viso sisteminio darinio pokyčius.
2. Architektūros studijoms Kauno technologijos universitete, vystant sisteminį požiūrį, būdingas integralumas: pastatų architektūros, urbanistikos ir kraštovaizdžio architektūros, akademinų žinių ir praktinių įgūdžių, mokslinių tyrimų ir projektinių sprendimų, meno ir technologijų dalykų. Studijų procesas, studijų dalykai, užduotys studentams ir kt. suprantami kaip vienos sistemos elementai. Taigi net ir maži pokyčiai gali turėti reikšmingų pasekmių visai sistemai, o „maži dalykai“ gali turėti didelį poveikį studijų rezultatams.
3. Stebint studijų proceso kokybės pokyčius galima teigti, kad aptarti „maži dalykai“ labai svarbūs siekiant geresnių studijų rezultatų. Jie susiję su gebėjimais generuoti menines idėjas ir jas išreikšti architektūriniuose projektuose, projekto sprendinius integruoti į kultūrinę, socialinę ir fizinę aplinką, dirbti komandoje, perteikti veiklos srities žinias ir supratimą specialistų ir ne specialistų auditorijoms, užsiimti architekto veikla tarptautiniu lygmeniu ir kt.
4. Meninių gebėjimų ir erdvinio mąstymo ugdymas, į problemos sprendimą orientuotas mokymas, papildomos užduotys, palankios darbai ir mokymuisi atmosferos sukūrimas, tarptautiniai studentų mainai, mokslinių tyrimų ir projektavimo integracija ir kt. suteikia studijų programai trūkstamo lankstumo ir leidžia operatyviai spręsti įvairias problemas, kylančias studijų procese: panaikinti studentų pradinių gebėjimų skirtumus, didinti studentų motyvaciją ieškoti kontekstualių, kokybiškų ir įdomių sprendimų, didinti profesinę atsakomybę, ugdyti gebėjimus dirbti įvairiuose kultūrinuose kontekstuose ir kt.
5. „Maži dalykai“ kai kuriais atvejais gali atlikti labai svarbų vaidmenį ugdant gebėjimus, labai svarbius architektui profesionalui (projektinių idėjų vizualizacija, kūrybingumas, mokslo metodų ir meninių sprendimų integracija ir kt.) ir taip žymiai papildyti mokymo programą.

Literatūra

- Dėl Lietuvos Respublikos architektūros politikos krypčių įgyvendinimo 2006–2010 metų priemonių patvirtinimo*. 2006 m. liepos 3 d. LRV nutarimas Nr. 657 [interaktyvus], [žiūrėta 2013 m. liepos 25 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=352952
- Dėl laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo*. 2010 m. balandžio 9 d. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. V-501 [interaktyvus], [žiūrėta 2013 m. liepos 25 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=369937&p_query=&p_tr2=2
- Dėl bendrųjų reikalavimų studijų programoms*. 2005 m. liepos 22 d. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ISAK-1551 [interaktyvus], [žiūrėta 2013 m. liepos 25 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=260202&p_query=&p_tr2=2
- Europos parlamento ir tarybos direktyva dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo*, 2005/36/EB [interaktyvus], [žiūrėta 2013 m. liepos 25 d.]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:lt:PDF>
- Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymas*. 2004. Nr. IX–1962 [interaktyvus], [žiūrėta 2010 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=243180
- Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo pakeitimo įstatymas*. 2001. Nr. IX–628 [interaktyvus], [žiūrėta 2010 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=156931&p_query=&p_tr2=2
- Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas*. 2004. Nr. IX–2452 [interaktyvus], [žiūrėta 2010 m. rugpjūčio 31 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=243075&p_query=&p_tr2=2

ARCHITECTURAL STUDIES AT KTU: OBJECTIVES, METHODS, RESULTS

K. Zaleckis, J. Kamičaitytė-Virbašienė

Abstract. More than 20 years of independence brought a lot of radical and abrupt changes to society. The sphere of higher education is not an exception. 11 points of European directive 2005/36/EB describe the desired results of architectural studies. During the last decade in the context of the above mentioned results the following problems and challenges in the field of learning quality and teaching methods could be observed: the lack of study process flexibility for deepening of the precise skills necessary for architect; the lack of motivation of students at the beginning of the studies; individualism and lack of team work skills; lack of analytical skills and abilities to evaluate real situation; necessity to develop spatial thinking and artistic skills permanently; lack of professional responsibility and misunderstanding of the architect's role in society, and etc. While developing a systematic approach, architectural studies at Kaunas University of technology are characterized by integrity of: building design, town planning and landscape architecture, academic knowledge and practical skills, scientific research and design decisions, art and technology subjects. Study process, study subjects, assignments for students, and

etc. are understood as the elements of one system. In this way, even small changes can have significant consequences for the whole system, i.e. even small improvements of the study program and methods can lead to the efficient solution of these problems. Development of artistic skills and spatial thinking, problem oriented learning, tasks outside curricula, creation of favourable conditions for learning, international students exchange, research and design integration, and etc. provide the missing flexibility of the study program and enable us to solve the various problems that arise in the study process: to eliminate differences of students primary skills, to increase students' motivation to seek contextual, high quality and interesting architectural solutions, to increase professional responsibility, to develop skills to work in different cultural contexts, and so on.

Keywords: Kaunas University of Technology, Studies of architecture, methods of studies.

Reference to this paper should be made as follows: Zaleckis, K.; Kamičaitytė-Virbašienė, J. 2013. Architectural studies at KTU: objectives, methods, results, *Journal of Architecture and Urbanism* 37(4): 248–256.

KĘSTUTIS ZALECKIS

Prof., Kaunas University of Technology, Department of Architecture and Land Management, Studentų g. 48, 51367 Kaunas, Lithuania. E-mail: kestutis.zaleckis@ktu.lt

Publications: author and co-author of more than 20 research papers and one text book. Projects: co-author of 4 urban structure research project, 4 international architectural-urban research projects, author and co-author of four requirements for architectural competitions. Research interests: evolution of urban genotype, urban history, military architecture.

JŪRATĖ KAMIČAITYTĖ-VIRBAŠIENĖ

Assoc. Prof., Kaunas University of Technology, Department of Architecture and Land Management, Studentų g. 48, 51367 Kaunas, Lithuania. E-mail: jurate.kamicaityte@ktu.lt.

Publications: author and co-author of 19 research papers. Projects: author and co-author of 14 architectural and territory planning projects, co-author of one urban structure research project and requirements for architectural competitions. Research interests: landscape visual quality analysis, evaluation and regulation by means of environmental design, methods of planned activity or object visual impact assessment, analysis of social preferences evaluating landscape visual quality and use of the analysis results in territory planning.